

С. Г. Ханін,

к. е. н., доцент кафедри менеджменту, маркетингу та публічного адміністрування,
ЗВО "Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая"

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1520-9504>

DOI: 10.32702/2306-6814.2025.16.202

РОЛЬ ЦИФРОВІЗАЦІЇ У ІНТЕЛЕКТУАЛЬНО-ІННОВАЦІЙНОМУ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ В УМОВАХ СТАНОВЛЕННЯ КРЕАТИВНОЇ ЕКОНОМІКИ

S. Khanin,

PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Management, Marketing and Public Administration,
IHE "Academician Yuriy Bugay International Scientific and Technical University"

THE ROLE OF DIGITALIZATION IN THE INTELLECTUAL AND INNOVATIVE
DEVELOPMENT OF REGIONAL ECONOMIC SYSTEMS IN THE CONDITIONS
OF THE FORMATION OF THE CREATIVE ECONOMY

У статті визначається роль цифровізації у інтелектуально-інноваційному розвитку регіональних економічних систем в умовах становлення креативної економіки. Визначено актуальність та своєчасність дослідження базуючись на останніх дослідженнях та публікаціях. Проаналізовано динаміку змін валової доданої вартості креативних індустрій в Україні. Обґрунтовано, що поєднання інтелектуально-інноваційного розвитку регіональних економічних систем в умовах становлення креативної економіки і цифровізації стає одним із ключових факторів для забезпечення їх конкурентоспроможності та сталого розвитку. Доведено, що інтелектуально-інноваційний розвиток регіональних економічних систем в умовах становлення креативної економіки виявляється одним із ключових фактором для забезпечення життєздатності та стійкого розвитку регіонів, що вимагає підтримки влади, бізнесу, громадськості і комплексного підходу, який охоплює підтримку інфраструктури, створення стимулів для наукових досліджень, розвиток людського капіталу та формування сприятливої інноваційної культури. Обґрунтовано, що цифровізація у інтелектуально-інноваційному розвитку регіональних економічних систем в умовах становлення креативної економіки: сприяє активізації інтелектуального потенціалу регіонів, підвищує інноваційну активність регіонів, сприяє нівелюванню регіональних диспропорцій, забезпечує стимулювання розвитку креативних індустрій, сприяє підвищенню ефективності управлінських рішень на регіональному та інших рівнях управління, забезпечує демократизацію доступу до виходу на ринок, забезпечує зменшення безробіття, сприяє підвищенню конкурентоспроможності регіонів.

The article defines the role of digitalization in the intellectual and innovative development of regional economic systems in the conditions of the formation of the creative economy. The relevance and timeliness of the study is determined based on the latest research and publications. The dynamics of changes in the gross added value of creative industries in Ukraine is analyzed. It is substantiated that the combination of intellectual and innovative development of regional economic systems in the conditions of the formation of the creative economy and digitalization becomes one of the key factors for ensuring their competitiveness and sustainable development, including the development and implementation of innovative intellectual solutions that will help to effectively use the capabilities of the digital environment and stimulate the development of creative ideas and technologies, and the level of digital transformation is analyzed based on the Digital Transformation Index of the Regions of Ukraine. It has been proven that the intellectual and innovative development of regional economic systems in the context of the formation of a creative economy is one of the key factors for ensuring the viability and sustainable development of regions, which requires the support of authorities, business, the public and a comprehensive approach that includes supporting infrastructure, creating incentives for scientific research, developing human capital and forming a favorable innovation culture. The combination of intellectual and innovative development of regional economic systems in the context of the formation of a creative economy and digitalization becomes one of the key factors for ensuring their competitiveness and sustainable development, including the development and implementation of innovative intellectual solutions that will help to effectively use the capabilities of the digital environment and stimulate the development of creative ideas and technologies. It is substantiated that digitalization in the intellectual and innovative development of regional economic systems in the context of the formation of a creative economy: contributes to the activation of the intellectual potential of regions, increases the innovative activity of regions, contributes to the leveling of regional disparities, provides stimulation of the development of creative industries, contributes to the increase of the efficiency of management decisions at regional and other levels of management, ensures the democratization of access to market entry, ensures the reduction of unemployment, contributes to the increase of the competitiveness of regions.

Ключові слова: інтелектуально-інноваційний розвиток, регіональні економічні системи, креативна економіка, регіон, цифровізація, інтелектуальний потенціал.

Key words: intellectual and innovative development, regional economic systems, creative economy, region, digitalization, intellectual potential.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

У сучасних умовах трансформації світової економіки на перший план виходять інтелектуальні ресурси, інновації та цифрові технології як ключові чинники сталого розвитку. Оскільки балансу економічного, соціального та екологічного розвитку сьогодні можна досягти тільки за рахунок активізації інтелектуального потенціалу, впровадження нових технологічних процесів, виробництва інноваційних товарів та послуг, прийняття креативних рішень тощо. Зростаюча роль інтелектуально-інноваційного, інформаційного розвитку в умовах становлення креативної економіки зумовлюють потребу у переосмисленні підходів до управління регіональними економічними системами. Цифровізація виступає не лише як інструмент модернізації виробництва, а й як каталізатор розвитку інтелектуально-інноваційного потенціалу територій, що забезпечує зростання конкурентоспроможності регіонів та підвищенню якості життя населення.

В умовах становлення креативної економіки цифрові технології стають основою для формування нових бізнес-моделей, розвитку стартапів, інноваційної інфраструктури та інтеграції креативних індустрій у регіональній економіці. Таким чином, дослідження ролі циф-

ровізації в інтелектуально-інноваційному розвитку регіональних економічних систем є надзвичайно актуальним з огляду на потребу формування нової парадигми економічного зростання, орієнтованої на знання, креативність і технологічну динаміку.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблематика розвитку регіональних економічних систем із урахуванням цифровізації та інноваційного спрямування знаходять своє відображення в працях таких науковців як В.П. Варги [1], М.О. Дергалюк [7], Ю.Г. Неустроєва [4], А.Г. Самойлович [5], І. З. Сторонянської [6], С.О. Тульчинської [8], Р.В. Тульчинського [9] та інших. Проте, зважаючи на те, що дослідження ролі цифровізації у інтелектуально-інноваційному розвитку регіонів в умовах становлення креативної економіки сприяє розумінню основних викликів та можливостей, які стоять перед регіонами, та надає практичні рекомендації для досягнення успішних результатів у впровадженні інноваційних підходів, зумовлює необхідність подальшого дослідження означеної проблематики.

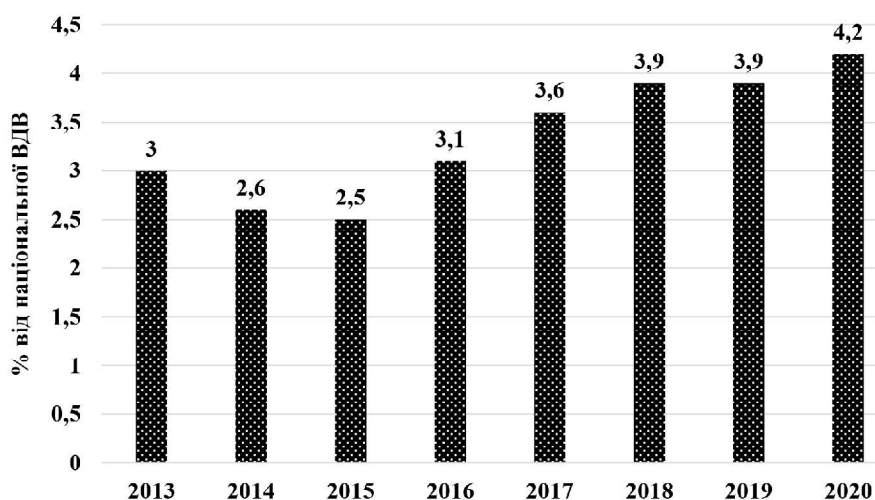

Рис. 1. Динаміка зміни валової доданої вартості креативних індустрій в Україні

Джерело: побудовано за даними [2; 10].

ФОРМУВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є обґрунтування ролі цифровізації у інтелектуально-інноваційному розвитку регіональних економічних систем в умовах становлення креативної економіки. Для досягнення поставленої мети авторами було вирішено такі завдання:

- визначено актуальність та своєчасність дослідження базуючись на останніх дослідженнях та публікаціях;
- проаналізовано динаміку змін валової доданої вартості креативних індустрій в Україні;
- виокремлено роль цифровізації у інтелектуально-інноваційному розвитку регіональних економічних систем в умовах становлення креативної економіки.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Сучасні умови, що пов'язані із воєнними діями на території України, ще більше загострюють проблеми залучення ресурсів для розвитку інновацій. Відсутність відповідного наукового потенціалу, інноваційних центрів, технопарків та інкубаторів може ускладнити процес генерації, розробки та впровадження нових ідей. Також, низький рівень свідомості та розуміння важливості інновацій у суспільстві може обмежити підтримку з боку громадськості та держави. Брак стимулів для інвесторів та бізнесу сприяє відсутності інвестицій у інноваційні проєкти та створює перешкоди для створення нових робочих місць та підвищення рівня життя. Відповідно, забезпечення інтелектуально-інноваційного розвитку регіональних економічних систем в умовах становлення креативної економіки вимагає комплексного підходу, який охоплює підтримку інфраструктури, створення стимулів для наукових досліджень, розвиток людського капіталу та формування сприятливої інноваційної культури, що у своїй сукупності актуалізує означену проблематику дослідження.

У сучасних умовах, коли економіка набуває креативного напрямку, інтелектуально-інноваційний розвиток регіональних економічних систем стає ключовою детермінантною для підвищення конкурентоспроможності та забезпечення сталого прогресу регіонального розвитку.

Аналіз валової доданої вартості, яку генерують креативні індустрії в Україні, доводить актуальність спрямування зусиль на розвиток креативних індустрій регіональних економічних систем, демонструючи потенціал креативної економіки для зміцнення економічної позиції регіонів та країни в цілому (рис. 1). Інновації, креативність та висока валова додана вартість у креативних секторах взаємодіють, створюючи підґрунтя для сталого інтелектуального зростання регіональних економічних систем.

Представлені данні на рис. 1 засвідчують, що у довоєнний період відсоток доданої вартості креативних індустрій мав тенденцію до зростання і у 2020 р. становив 4,2 %.

Ці тенденції відповідають загальносвітовим змінам зростання ролі креативних індустрій у створенні доданої вартості. Нажаль воєнні дії на території України негативно відбилися на розвитку та відсотковому внеску креативних індустрій у доданій вартості.

В сучасному розвитку регіонів України простежується особливість, за якої економічне зростання їх визначається декількома факторами. З одного боку, це вплив глобалізаційних процесів, розбудова інформаційного суспільства, розвиток креативної економіки, що відповідає тенденції становлення постіндустріального суспільства. Крім того, креативний потенціал стає значущою конкурентною перевагою. З іншого боку, можливості економічного зростання регіонів стикаються з негативним впливом фінансових та соціально-економічних факторів [6, с. 119], зокрема в Україні — це повномасштабне вторгнення. Це в своїй сукупності в контексті інтелектуально-інноваційного розвитку регіональних економічних систем зумовлює необхідність модернізації, що має базуватися на реалізації правових, економічних, соціальних та культурно-етичних принципів, які характерні для постіндустріального суспільства. Сам процес модернізації не обмежується окремими секторами економіки, а охоплює всі ключові сфери життєдіяльності суспільства, включаючи економічну, політичну та соціальну. Очевидно, що модернізація економічної системи регіону передбачає модернізацію кількісних змін та трансформацій в її структуру та функціонування [4, с. 48].

Врахування переваг креативної економіки дозволяє розглянути ефективні шляхи використання наявних ресурсів, зокрема інтелектуального потенціалу, наукових досягнень, технологій та фінансових засобів, для стимулювання розвитку інноваційних підприємств та інфраструктури. Впровадження стратегій інтелектуально-інноваційного розвитку допомагає регіонам зміцнювати свою позицію на ринку, створюючи та впроваджуючи передові технології, продукти та послуги. Розвиток заснований на інноваціях дозволяє створити стійке економічне середовище, що забезпечує стаке зростання та розвитку регіонів, не виснажуючи природних ресурсів. Дослідження можливостей розвитку інтелектуального потенціалу сприяє створенню стимулів для талановитих

фахівців працювати, досліджувати та впроваджувати інновації в регіональному контексті.

В даному контексті, поєднання інтелектуально-інноваційного розвитку регіональних економічних систем в умовах становлення креативної економіки і цифровізації стає одним із ключових факторів для забезпечення їх конкурентоспроможності та сталого розвитку, включаючи розробку та впровадження новаторських інтелектуальних рішень, які допоможуть ефективно використовувати можливості цифрового середовища та стимулювати розвиток креативних ідей та технологій.

Як зазначає А.Г. Самойлович, цифровізація може відігравати роль базового фактору, що сприяє стимулюванню точок зростання та формуванню зон висхідного економічного розвитку в регіональному контексті. Цей процес створює необхідні умови для впровадження нових методів і форм розвитку економіки регіону [5, с. 133]. В даному контексті С. О. Тульчинська і М. О. Дергалюк наголошують на тому, що цифровізація підвищує результативність регіональної економіки, збільшує ефективність використання ресурсів, поліпшує якість життя населення та загальну конкурентоспроможність регіонів [7, с. 83]. Тобто, спільне вдосконалення інтелектуально-інноваційних підходів разом із цифровими трансформаціями може відкрити нові перспективи для регіонального економічного зростання та розвитку в умовах становлення креативної економіки.

Цифрова трансформація може стимулювати інтелектуальний розвиток, а інновації сприяють цифровій трансформації. Використання новітніх технологій у цифровій трансформації може сприяти створенню нових інноваційних рішень та змін у регіональних економічних системах. Взаємодія між цими двома процесами є ключовою для покращення конкурентоспроможності регіонів та їх адаптації до вимог креативної економіки. Оцінка цифрової трансформації на основі Індексу цифрової трансформації регіонів України [3], зокрема те, що найвище значення Індексу характерне для Дніпропетровської (0,916) та Тернопільської (0,910) областей, вказує на готовність регіонів до використання інноваційних методів, сприяючи підвищенню продуктивності, конкурентоспроможності та здатності вигідно використовувати потенціал креативної економіки.

Роль цифровізації у інтелектуально-інноваційному розвитку регіональних економічних систем в умовах становлення креативної економіки полягає у наступному:

- сприяє активізації інтелектуального потенціалу регіонів, за рахунок того, що цифрові технології створюють умови для реалізації людського капіталу, розвитку творчих здібностей, наукової та освітньої діяльності. Це сприяє формуванню висококваліфікованої робочої сили, здатної генерувати інновації на місцевому та національному рівнях;

- підвищує інноваційну активність регіонів за рахунок забезпечення швидкого обміну знаннями, інформацією та передовими практиками, що значно скорочує час від ідеї до реалізації інновацій. Прискорення та систематизація інформації її обмін сприяють аналізу та моніторингу інноваційної сфери, налагодженню більш щільних взаємовідносин між університетами, науковими установами, бізнесом, інвесторами, державними та регіональними органами влади;

- сприяє нівелюванню регіональних диспропорцій завдяки впровадженню цифрових рішень, прикладами

яких можуть бути, здійснення дистанційної роботи, впровадження електронної комерції, онлайн-освіти тощо. Це та інше дає можливість мешканцям регіонів та відділеним територіям отримувати доступ до тих самих можливостей, що й у великих містах. Окреслене дає можливість зменшити диспропорції та нерівності у соціально-економічному розвитку територій;

- забезпечує стимулювання розвитку креативних індустрій, за рахунок відкриття нових можливостей для розвитку креативного сектору (дизайну, ІТ, медіа, реклами, культурних індустрій тощо). У свою чергу, це сприяє формуванню нових економічних ніш та зайнятості у нестандартних сферах. Цифрові платформи допомагають митцям, стартаперам, креативним підприємцям об'єднуватися у спільноти, обмінюватися досвідом, співпрацювати над проєктами й розвивати локальні креативні екосистеми;

- сприяє підвищенню ефективності управлінських рішень на регіональному та інших рівнях управління за рахунок впроваджувати системи smart governance, які представляють собою аналітичні платформи, електронні послуги, моніторинг даних використання яких сприяє прозорості, швидкості та обґрунтованості управлінських рішень. Прийняття управлінських рішень на основі цифрових технологій є більш раціональними та обґрунтованими, сприяють позбавленню суб'єктивізму;

- забезпечує демократизацію доступу до виходу на ринок, у тому числі на міжнародний забезпечуючи рекламування та продаж свої продукти онлайн, залучаючи фінансування через краудфандинг або працюючи з клієнтами дистанційно;

- забезпечує зменшення безробіття, у тому числі, за розвиток поширення нових форм зайнятості оскільки цифрові платформи сприяють появі нових типів працевлаштування серед яких: фриланс, віддалена творча робота, самозайнятість у сфері цифрового контенту. Цифровізація стимулює розвиток навичок у населення, що необхідні для сучасного ринку праці, а також сприяє цифровій інтеграції всіх верств суспільства. Онлайн-освіта, цифрові тренінги та платформи для самонавчання розширюють доступ до знань і розвивають навички, необхідні для сучасного ринку праці;

- сприяє підвищенню конкурентоспроможності регіонів внаслідок більш швидкого адаптування регіональних економічних систем до змін глобального ринку. Цифрові технології сприяють модернізації виробничих процесів, розвитку електронної комерції, цифрового підприємництва та створенню нових бізнес-моделей.

Отже, цифровізація є не просто технологічним інструментом, а потужним чинником трансформації економіки регіонів, вона дає змогу регіонам підвищувати свою конкурентоспроможність, зменшувати соціально-економічне відставання та інтегруватися у глобальні економічні процеси. Цифровізація дає можливість створити інноваційне середовище регіонів, що спроможне впроваджувати креативні рішення, розвивати власний потенціал та забезпечувати конкурентоспроможність регіональних економічних систем у сучасному динамічному економічному середовищі.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Взаємодія інтелекту та інновацій має суттєвий вплив на розвиток регіонів, сприяючи створенню екосистеми,

де ідеї, знання та технології переплітаються для здійснення позитивних змін. Відкритість до інноваційного мислення, підтримка наукових досліджень, розвиток інфраструктури для розробки та впровадження нововведень стають основою для забезпечення сталого розвитку регіонів. Зростаюча валова додана вартість у креативних секторах України підкреслює важливість цих напрямів. Це підтверджує, що інтелектуально-інноваційний розвиток допомагає вирішувати завдання не лише економічного зростання, а й підвищення якості життя, розвитку освіти, науки, культури та соціальної сфери. Загалом, інтелектуально-інноваційний розвиток регіональних економічних систем в умовах становлення креативної економіки виявляється одним із ключових фактором для забезпечення життєздатності та стійкого розвитку регіонів, що вимагає комплексного підходу, підтримки влади, бізнесу та громадськості.

Також для забезпечення інтелектуально-інноваційного розвитку регіональних економічних систем в умовах становлення креативної економіки важливим є формування дієвих програм та стратегій розвитку, що сприяє розумінню основних викликів та можливостей, які стоять перед регіонами, та надає практичні рекомендації для досягнення успішних результатів у впровадженні інноваційних підходів. Стратегії розвитку регіонів повинні бути спрямовані на сприяння розвитку людського капіталу, цифрової трансформації, створенню стимулів для інноваційної діяльності, підтримці креативних ідей та їх реалізації в реальному секторі економіки. Формування цільових програм та стратегій розвитку спрямовані на розвиток регіональних економічних систем в умовах становлення креативної економіки за рахунок інтелектуально-інноваційних детермінант та цифровізації вимагає подальших досліджень та практичної реалізації.

Література:

1. Варга В. П. Генерування стратегічного управління економічного розвитку регіону. Ефективна економіка. 2022. №5. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2022/81.pdf (дата звернення 10.06.2025).
2. Креативні індустрії: вплив на розвиток економіки України. URL: <https://kse.ua/wp-content/uploads/2021/04/KSE-Trade-Kreativni-industriyi-Zvit.pdf> (дата звернення 02.06.2025).
3. Мінцифри інформує про результати цифрової трансформації в регіонах України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/mintsyfry-informuie-pro-rezultaty-tsyfrovoi-transformatsii-v-rehionakh-ukrainy> (дата звернення 18.06.2025).
4. Неустроєв Ю. Г. Модернізація економічної системи регіону. Агросвіт. 2021. № 18. С. 44—49.
5. Самойлович А. Г. Наукові підходи до дослідження впливу цифровізації на забезпечення сталого розвитку країни та її регіонів. Науковий журнал "Economic synergy". 2023. Вип. 2 (8). С. 131—147.
6. Сторонянська І. З., Бенівська Л. Я. Детермінанти економічного зростання регіонів у новітніх економічних теоріях. Бізнес Інформ. 2020. № 10. С. 118—127.
7. Тульчинська С. О. Дергалюк М. О. Розвиток регіональних економічних систем в умовах цифрової трансформації: монографія. Київ, Ви-во "7БЦ", 2025. 153 с.
8. Тульчинська С. О. Інтелектуально-інноваційна модернізація економіки України: теоретико-методологічні аспекти: монографія. Київ, НТУУ "КПІ", 2009. 488 с.
9. Тульчинський Р. В., Тульчинська С. О., Стасюк О. В. Сучасні тенденції регіонального менеджменту сільського розвитку в умовах цифрової трансформації. Проблеми і перспективи економіки та управління. 2025. № 1 (41). С. 201—210.
10. У 2020 році креативні індустрії згенерували 4,2% доданої вартості української економіки. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/u-2020-roci-kreativni-industriyi-zgenerovali-42-dodanoyi-vartosti-ukrayinskoyi-ekonomiki> (дата звернення 10.06.2025).

References:

1. Varha, V.P. (2022), "Generating strategic management of economic development of the region", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 5, available at: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2022/81.pdf (Accessed 10 July 2025).
2. Nikolaieva, O. Onopriienko, A. Taran, S. Sholomyts'kyj, Yu. and Yavors'kyj, P. (2021), "Creative industries: impact on the development of the Ukrainian economy" available at: <https://kse.ua/wp-content/uploads/2021/04/KSE-Trade-Kreativni-industriyi-Zvit.pdf> (Accessed 2 July 2025).
3. Cabinet of Ministers of Ukraine (2021), "The Ministry of Digital Affairs informs about the results of digital transformation in the regions of Ukraine", available at: <https://www.kmu.gov.ua/news/mintsyfry-informuie-pro-rezultaty-tsyfrovoi-transformatsii-v-rehionakh-ukrainy> (Accessed 18 July 2025).
4. Neustroiev, Yu.H. (2021), "Modernization of the economic system of the region", *Ahrosvit*, vol. 18, pp. 44—49.
5. Samoilovych, A.H. (2023), "Scientific approaches to studying the impact of digitalization on ensuring sustainable development of the country and its regions", *Naukovyi zhurnal "Economic synergy"*, vol. 2, no. 8, pp. 131—147.
6. Storoniarska, I.Z. and Benovska, L.Ya. (2020), "Determinants of economic growth of regions in the latest economic theories", *Biznes Inform*, vol. 10, pp. 118—127.
7. Tulchynska, S.O. and Derhaliuk, M.O. (2025), *Rozvytok rehionalnykh ekonomichnykh system v umovakh tsyfrovoy transformatsii* [Development of regional economic systems in the context of digital transformation], *Vyvo "7BTs"*, Kyiv, Ukraine.
8. Tulchynska, S.O. (2009), *Intelektualno-innovatsiina modernizatsiia ekonomiky Ukrainy: teoretyko-metodolohichni aspekty* [Intellectual and innovative modernization of the economy of Ukraine: theoretical and methodological aspects], NTUU "KPI", Kyiv, Ukraine.
9. Tulchynskyi, R.V., Tulchynska, S.O. and Stasiuk, O.V. (2025), "Modern trends in regional management of rural development in the context of digital transformation", *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia*, vol. 1, no. 41, pp. 201—210.
10. Cabinet of Ministers of Ukraine (2020), "In 2020, creative industries generated 4.2% of the added value of the Ukrainian economy", available at: <https://www.kmu.gov.ua/news/u-2020-roci-kreativni-industriyi-zgenerovali-42-dodanoyi-vartosti-ukrayinskoyi-ekonomiki> (Accessed 10 July 2025).

Стаття надійшла до редакції 06.08.2025 р.